

Základní škola a Mateřská škola Ratíškovice

Vítězná 701, 696 02 Ratíškovice

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Zpracovala: Mgr. Iveta Kudrová
školní metodik prevence sociálně patologických jevů (ŠMP)

1. Úvod

Program proti šikanování je součástí *Minimálního preventivního programu* školy, vychází z *Metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních*, č.j. 22 294/2013-1, ze dne 2.7.2013. Na jeho realizaci se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Koordinátorem programu je školní metodik prevence sociálně patologických jevů (ŠMP) Mgr. Iveta Kudrová, za jeho realizaci a hodnocení zodpovídá ředitel školy PhDr. Mgr. Bc. Josef Hanák.

2. Cíl programu

Cílem programu je:

- vytvořit ve škole bezpečné prostředí založené na respektu a spolupráci
- minimalizovat výskyt šikany ve škole
- v případě výskytu šikany zajistit její rychlé a efektivní řešení podle *Krizového plánu*
- zajistit pro žáky, jejich rodiče a pedagogy dostatek informací o šikaně a jejích projevech
- seznámit žáky a rodiče s metodickým postupem v případě šikanování dítěte.

3. Šikana z pohledu paragrafů

V právní praxi bývá pojem **šikana** používán jako synonymum pro „*úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu a které útočí na jeho důstojnost*“. Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, zda se tak děje úmyslně. Dále musí být splněny tyto podmínky:

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jednání pachatele dosahuje intenzity uvedené v zákoně u trestných činů, jejichž podstatou byla šikana, lze proto předpokládat, že právě s ohledem na rozšiřující se případy podobných jednání bude skutek jako trestný čin považován.

Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona, a to jako **trestný čin**:

- omezování osobní svobody
- vydírání
- vzbuzení důvodné obavy
- loupeže
- ublížení na zdraví
- poškozování cizí věci
- znásilnění či pohlavního zneužívání.

K tomu, aby byl pachatel trestně postižen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství). K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled. Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn. že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.

Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost škola. Prokázeli se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany, a to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy. Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy (vyšší stupeň šikany), nese školské zařízení odpovědnost i za škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění doprovodu do a ze školy apod.

4. Odpovědnost školy

Škola či školské zařízení má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen trestných činů) - vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekážení trestného činu (§167 a 168 trestního zákona). V úvahu přicházejí i další trestné činy, jako např. nadržování (§ 166 tr. zákona) či schvalování trestného činu (§165 tr. zákona), v krajním případě i podněcování (§ 164 tr. zákona). Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu (§ 10 tr. zákona) může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu např. tím, že ponechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.

5. Prevence proti šikanování

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je *Školní vzdělávací program* a *Minimální program prevence*. Pro pedagogické pracovníky v oblasti prevence a minimalizace šikany jsou stanoveny tyto základní úkoly:

Třídní učitel:

- vytváří bezpečné a pozitivní prostředí ve třídě
- průběžně sleduje vztahy mezi žáky v třídním kolektivu (pozorování, rozhovor, dotazník)
- mluví s žáky o vztazích
- pracuje s potencionálními oběťmi šikany
- tlumí agresivní sklony možných agresorů
- seznámí žáky s pojmem šikana a s jejími projevy
- naučí žáky, jak postupovat v případě, kdy se domnívají, že jsou sami nebo jejich spolužáci šikanováni, kde hledat pomoc, na koho se obrátit (rodiče, třídní učitel nebo jiný dospělý, schránka důvěry ve škole, linka bezpečí)
- upozorní na sankce dané řádem školy, které budou následovat, pokud bude žák sám někoho šikanovat
- seznámí rodiče s nepřímými a přímými znaky šikany, upozorní je na varovné znaky, které mohou sami u dítěte pozorovat (třídní schůzky, webové stránky školy, tištěné informace, webové stránky www.minimalizacesikany.cz).

Všichni pedagogičtí pracovníci:

- budou nadále držet dohled nad žáky dle rozpisu dohledů, zvláštní pozornost věnují rizikovým místům ve škole
- upozorní třídního učitele při podezření na šikanu
- seznámí se s nepřímými (varovnými) a s přímými znaky šikany, postupu při podezření na ni a s krizovým plánem při odhalení šikany
- vyučující prvouky, vlastivědy, občanské a rodinné výchovy věnují této problematice ve svých hodinách zvýšenou pozornost.

Školní metodik prevence:

- podá učitelům základní informace o šikaně, jejich znacích a seznámí je s krizovým plánem
- zajistí nákup odborné literatury, časopisu *Prevence*
- prostřednictvím nástěnek zajišťuje aktuální informace o dané problematice (učitelé – sborovna školy, žáci – vestibul).

6. Postup při podezření nebo zjištění šikany

A. Při upozornění na šikanu **učitel** :

- 1) pouze vyslechne, jaká situace nastala, co přesně se stalo nebo k čemu dochází (kdo – kde – co – jak dlouho – jakým způsobem – proč – čím). Dále informace nekomentuje, nic neřeší. → Informace poskytne oběť, spolužáci, rodiče.
- 2) neprodleně informuje ředitele školy, školního metodika prevence a VP, kteří svolají **krizový tým**, který tvoří *ředitel školy, školní metodik prevence, výchovný poradce, případně zdravotník*. Další postup viz níže.

B. Při výbuchu násilí **učitel** :

- 1) oddělí oběť a agresora
- 2) najde vhodné svědky
- 3) zjistí informace od oběti a svědků (viz výše)
- 4) zajistí bezpečnost oběti
- 5) při skupinovém násilí zabrání domluvě agresorů na nepravdivé výpovědi
- 6) neprodleně informuje ředitele školy a školního metodika prevence, kteří svolají krizový tým (viz výše).

C. Další postup je společný pro situaci A i B

- 1) Krizový tým provede individuální rozhovory s obětí, agresorem a svědky. Obsah jednotlivých sdělení zapíše ŠMP do **Zápisu z jednání**.
- 2) Krizový tým zváží, zda jde skutečně o šikanu.
- 3) Ředitel školy informuje rodiče obou stran.
- 4) Krizový tým navrhne výchovné opatření nebo snížení známky z chování, které budou projednány pedagogickou radou.
- 5) Krizový tým provede individuální rozhovory s rodiči, ve kterých je bude informovat o vzniklé situaci a navržených sankcích. Zároveň nabídne rodičům odbornou pomoc nebo její zprostředkování.
- 6) V mimořádných případech (pokročilá, brutální nebo kriminální šikana) informuje **ředitel školy** další příslušné instituce a orgány a užije další opatření:
 - doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do střediska výchovné péče (SVP), případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
 - podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte (OSPOD) k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
 - podá oznámení Policii ČR.
 - Třídní učitel ve spolupráci s některým členem krizového týmu „vhodně“ rozebere situaci se třídou a nadále sleduje situaci a vztahy ve třídě. (Není vhodné uvádět všechny podrobnosti z důvodu ochrany práv dítěte.)

D. Čeho se rozhodně vyvarovat:

- konfrontaci oběti a agresora
- bagatelizaci problému
- rychlých řešení
- řešení případu před třídou (není vždy vhodné)
- řešení bez pomoci dalších
- prozrazení informačních zdrojů
- neinformování rodičů

7. Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení škola spolupracuje s následujícími institucemi:

- Pedagogicko-psychologická poradna v Hodoníně a v Kyjově
- OSPOD Hodonín, Národní tř. 25
- Obvodní oddělení Policie ČR Dubňany
- Obecní policie Ratíškovice
- Obecní úřad v Ratíškovicích – sociální komise
- MUDr. Emilie Proksová – pediatr

8. Další vzdělávání pedagogických pracovníků

V rámci dalšího získávání odborných informací z oblasti šikany je vhodné:

- dle nabídky vzdělávacích organizací nabídnout učitelům ZŠ odborné semináře k tématu šikany a rizikového chování
- samostatné studium, např. odborné publikace dr. Michala Koláře
- pravidelná školení ŠMP a výchovného poradce apod.

9. Přílohy

- Příloha č. 1 Nepřímé a přímé znaky šikanování
- Příloha č. 2 Charakteristika šikanování
- Příloha č. 3 Stádia šikanování
- Příloha č. 4 Příklady šikanování
- Příloha č. 5 Informační leták pro žáky ZŠ
- Příloha č. 6 Krizový plán

10. Legislativní rámec, literatura, odkazy:

Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních, č.j. 22/294/2013-1, ze dne 2.7.2013

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, čj. 21291/2010-28, ve znění pozdějších úprav

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (**TZ**)

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018. MŠMT ČR 2012 (25 stran)

Kolář, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha : Portál 2011

Kolář, M. *Bolest šikanování*. Praha : Portál 2005

Říčan, P., Janošová, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada 2010

Říčan, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál 1995

Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany:

Společenství proti šikaně : www.sikana.org

E-Nebezpečí pro učitele : www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu : www.ncbi.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111) : www.linkabezpeci.cz

Poradna webu Minimalizace šikany : www.minimalizacesikany.cz

Internetová poradna : www.internetporadna.cz

V Ratíškovicích, dne 2. září 2020

Mgr. Iveta Kudrová, v.r.
*školní metodik prevence
sociálně patologických jevů*

PhDr. Mgr. Bc. Josef Hanák, v.r.
ředitel školy

Příloha č. 1 : Nepřímé a přímé znaky šikanování

1. Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Často zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízpůsobovací konflikty nejsou vzácností!

2. Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. (Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ zranitelný.)
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

3. Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „*Nechte mě!*“
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě. Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle a nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, občas projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Příloha č. 2 : Charakteristika šikanování

(1) **Šikanování** je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

(2) Šikanování se ve své zárodečné formě vyskytuje prakticky na všech školách. Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Všechny školy a školská zařízení mají povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Samotní pedagogičtí pracovníci nesmí svým jednáním s některými žáky a chováním vůči nim podněcovat zhoršování vztahů směřující k šikanování těchto žáků jejich spolužáky.

Projevy šikanování

(1) Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií)
- Fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti).
- Smíšená šikana - kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

(2) Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Příloha č. 3 : Stadia šikanování

MOTTO:

„Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.“

První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je prima si dělat „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi otloukánka. Třetí stadium už je klíčové. Vydělí se jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

Michal Kolář

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odregovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: *Totalita neboli dokonalá šikana*

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

(Stadia šikanování podle Michala Koláře, 1990, 1996, 1997, 2000 aj.)

Příloha č. 4 : Příklady šikanování

1. Případ: Zpověď oběti počátečního stadia šikanování (*doslovný přepis*)

- nadávají mi
- dělají mi naschvály
- mají na mne poznámky, když přijdu po nemoci
- rýpají do mne
- když se učitel rozhoduje, koho vyzkoušet, tak mu poradí mne
- když nejsem ve škole, říkají učitelům, co není pravda
- když něco provedou, snaží se to svalit na mne
- když se učitel zeptá, jestli někdo má tahák, hned se všichni ozvou, že mám já
- v hodině, když je písemka, tak z ničeho nic se ozve, abych neopisoval
- všichni mají strašnou radost, když dostanu špatnou známku
- když jsem služba, tak všichni udělají ve třídě nepořádek
- nepouští mne mezi sebe, když si povídají
- když si řeknu o sešit, tak řeknou, že ho nemají dopsaný a pak ho půjčí někomu jinému
- ve frontě na oběd mne předbíhají
- když je ve třídě smrad, tak hned řeknou, že jsem si prdnul
- povyšují se nade mne
- nic mi nepůjčí
- když něco udělám, hned to všem řeknou
- plivnou mi na židli a na všechny ostatní, abych si nemohl najít jinou
- ve výtvarce si ode mne vezmou štětec a nic mi neřeknou a mají z toho strašnou srandu, když ho hledám
- když v matice někdo počítá na tabuli, tak mu radí a řeknou mu i výsledky, ale mně ne. Když už mi poradí, tak špatně.
- někdy mi tašku zamknou do skříně a říkají, že od ní nemají klíč
- když se učitel zeptá, kdo chybí, tak místo mého jména řeknou nějakou nadávku.

2. Případ: „Premiantka třídy“ – za určitých okolností se může stát obětí šikany kterékoli dítě

Půvabná třináctiletá dívka, premiantka třídy, závodně hrající tenis, se stala terčem kritiky a nemilosti skupiny spolužáků. Nedokázala se zapojit do společné zábavy, snad působila poněkud křečovitě a byla příliš orientována na výkon. To však neopravňovalo zdatného a oblíbeného chlapce, aby jí dlouhodobě fyzicky ubližoval. Jelikož ale ona byla zdatná a odvážná dívka, pokoušela se mu někdy postavit a vrátit mu způsobené příkoří, ovšem proti jeho brutalitě neměla šanci. Schytala od něj tvrdé rány a kopance. Nikdo se jí nezastal. Po takovém střetu často plakala. Rodiče a učitelé se nikdy o jejím trápení nedověděli. Oběti agresivity tohoto „gentlemana“ se krátkodobě staly dvě další dívky s výborným prospěchem. Po příchodu nového žáka, který byl jednoznačně nejsilnější a přitom povahově mírný a jemný, násilí zmíněného chlapce ustalo.

Je zajímavé, že dívka, která se mi s tímto příběhem svěřila a kvůli níž jsem navázal spolupráci s mimořádně obětavou výchovnou poradkyní, si po delší době téměř na nic nevzpomněla. Její bolestivé vzpomínky byly vytěsněny mimo vědomou oblast.

(Kolář M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2005)

Příloha č. 5 : Informační leták pro žáky ZŠ

Nikdo nemá právo druhému ubližovat !!!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál ?

Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto ?

PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA UČITELEM, KTERÉMU DŮVĚŘUJEŠ !!!

(nebo školním metodikem prevence, výchovným poradcem, ředitelem školy).

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevšímali si tě. Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl například rodičům, odpověděl: „*Já nevím. Když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet a doufám, že už to bude lepší.*“ Myslet si, že to bude lepší, je však omyl. Nikomu nic neříct, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obrat' se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvalu říct to ani svým rodičům, zavolej na **Linku bezpečí**, telefon 800 155 555 nebo 116 111. Bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky. Nepotřebuješ k tomu peníze ani telefonní kartu.

